

Уочи 25. годишнице почетка НАТО агресије амбасадор САД Кристофер Хил каже за РТС да у то време нико није био одушевљен бомбардовањем и да је постојала нада да се бомбардовање може избећи. Што се тиче ситуације на КиМ, истиче да је ЗСО договорена пре 11 година, да је неопходна и да би решила многе проблеме, као што је питање динара, управљања школством... Хил указује да су САД данас највећи српски трговински партнер у сервисима и да инвестирају не само у разне фабрике, већ и у неке од најсавременијих технологија, које су такође део америчко-српских односа.

Амерички амбасадор Кристофер Хил, који је био актер догађаја од пре четврт века као члан америчке делегације, говорио је у интервјуу у емисији Таковска 10 о рату НАТО-а и СРЈ, али и о данашњим српско-америчким односима и ситуацији на Косову и Метохији.

Амбасадоре Хил, хвала што сте дошли на РТС.

- Хвала, задовољство ми је.

Да ли се сећате где сте били пре 25 година?

- Да, био сам амбасадор у Скопљу, Северна Македонија.

Питам буквално о данима пре 24. марта. Били сте доста укључени у догађаје тада, преговоре и све остало.

- Био сам. Пратио сам Ричарда Холбрука на путу у Београд, а онда сам се вратио у амбасаду у Скопљу.

А тих дана, само неколико дана раније, након пропасти преговора у Рамбујеу, да ли је бомбардовање било неизбежно? Да ли је у тој последњој посети Холбрука заиста постојала шанса да се рат избегне?

- Мислим да је постојала нада да се то може избећи. Мислим да је питање било у Рамбујеу, ми покушавамо да успоставимо широку аутономију за Косово. Косовска албанска страна је то прихватила. Српска страна није.

У међувремену, дошло је до додатних војних акција на терену на Косову на које смо ми, Сједињене Државе и наши савезници, сматрали да треба да одговоримо и да их зауставимо.

Са српске стране прича се да су услови за Србију били неприхватљиви. Али дозволите ми да питам сада, 25 година касније, да ли бисте саветовали господина Холбрука или било

кога другог, да ли бисте сада, са овим знањем које сада имате, рекли да је све могло да се реши много, много боље?

- То се зове контрачињенично питање, а ја кажем да, једноставно, не знам. У то време нико није био одушевљен бомбардовањем. Питање је било да се заустави оно што је постало веома крвава и све крвавија ствар на Косову.

Тако да је то био напор да се покуша зауставити оно што су у суштини биле Милошевићеве снаге. Претпостављам, оно што сигурно нисам очекивао је да ћемо 25 година касније причати о томе и о ретроспективи тога.

И можда, радије него да причамо о томе, шта бисмо могли да урадимо после ових 25 година.

Али како бисте то објаснили? Да ли то значи да су многе ствари и даље нерешене већ 25 година?

- Па, не знам. Мислим да је то свакако било наше очекивање у Рамбујеу. Наше очекивање је било да ће за неколико година сви бити у Европи. Можда не САД, већ сви остали.

И тако је постојао осећај да ће све то бити део Европе. Исход је очигледно био другачији.

Али мислим да то не мења оно што треба да се уради. И мислим да је за Србију право место у Европској унији и ми бисмо желели да помогнемо Србији да тамо стигне. И надам се да ће се то догодити пре него касније.

Доћи ћу до тога, али имам неколико питања пре тога. Једно питање нас мучи још од 1999. године, у овом случају још од 1998. Како се статус ОВК променио од терористичке

организације како их је Стејт департмент прво означио, у прихватљивог партнера?

- Знате, заправо, ако погледате ко је партнер НАТО-а, Србија је много ближа НАТО-у него Косово. То је због...

Мислите, тренутно?

- Тренутно, да. То је сада врло тачно. Дакле, свакако то знате, ми радимо са српском војском сваки дан. Имали смо вежбе, имали смо обуку, имали смо низ ствари са српском војском.

Тако да нисам сигуран да могу да прихватим премису питања, јер ми сада заједно радимо много више него са ОВК или шта год да је из њих настало.

Да, али када кажете да треба више да разговарамо о будућности, шта то значи? Да ли то значи да треба заборавити злочине над Србима, посебно етничко чишћење на Косову, а да се и даље сећамо злочина Срба у региону и злочина за које су Срби кажњени?

- Видите, разумем зашто то питате, и свакако разумем да је ово био веома тежак период историје за који мислим да ће историчари потрошити доста времена покушавајући да га реше, јер је било злочина, било је много злочина, злочина који су заправо разматрани у разним трибуналима, укључујући злочине над Србима.

Мислим, то се решава у трибуналима.

Али мислим да је моја функција дипломате, за разлику од историчара или правника који гледају уназад, моја функција као дипломате је покушај да гледам унапред.

Да ли наше две земље имају довољно заједничког да заједно ураде више? И мој веома снажан осећај је - да, имамо. Надам се да ћемо то моћи.

Заједница српских општина је неопходна и решила би многе проблеме

Надам се и ја и то јесте истина. Али право питање са наше стране, са српске стране, тачније не са моје стране, ја нисам политичар, да ми не видимо исту одлучност када се обраћате Београду и Приштини. Узећу само пример Заједнице српских општина. Видимо да сте прилично благи према Приштини када је треба да их убедите да ураде оно што су дужни да ураде.

- Па, то је можда ваша перцепција. Мислим, заузели смо неку чврсту линију. Јасно смо ставили до знања да је ово одавно закаснело. Уосталом, Заједница српских општина је била нешто што је договорено пре неких 11 година.

И наш став, а заправо став ЕУ, управо смо чули господина Бореља да поново говори о овој теми, је да то мора да се уради. Заједница српских општина је неопходна и решила би многе проблеме са којима се суочавамо.

На пример, читаво питање око пензионера, како доћи до средстава за пензионере, како се решава питање динара, како управљати школством, такве ствари. Све ово би се решавало са Заједницом српских општина.

Дакле, ми апсолутно стојимо иза тога и инсистирали смо на томе. Мислим да је у једном тренутку наш специјални изасланик, Гејб Ескобар, у вези са заједницом и господином Куртијем, рекао да ћемо то урадити са или без господина Куртија.

То су јаке речи и мислим да су САД стајале иза њих.

То су преговори. Мораш да решиш ствари. Није лако. Али мислим да смо веома

посвећени томе, и упорно смо посвећени томе. И сигуран сам да ћемо у одређеном тренутку то урадити.

Иако је потребно 11 година?

- Нећу седети овде и бранити 11 година. То је заиста предуго у нечијем животу. Али свакако мислим да смо врло јасно показали нашу посвећеност да подржимо Лајчаков процес и у центру тога је питање српских општина.

То мора да се уради. Српски народ који живи на Косову треба да зна каква је његова будућност, треба да зна каква је будућност њихове деце, тако да смо апсолутно посвећени томе.

Тон, начин на који приступамо, па то се своди на то како преговарате о стварима, али ми смо били потпуно јасни не само овде у Београду, већ и у Приштини да то мора да се уради.

Дакле, не очекујете да ће неки новинар за 25 година америчком амбасадору поставити исто питање, када ћемо добити заједницу српских општина на Косову?

- Па, надам се да не. Не планирам да будем овде за 25 година, али ко год да је овде, надам се да ћемо имати много бољи одговор по том питању. Волео бих да тамо видим нормалан однос између Косова и Србије.

Волео бих да видим нормалност како би људи могли да гледају на те границе као на границе које спајају, а не границе које деле.

Волео бих да видим цео регион коме заједно иде много боље и да цео тај регион на крају буде у Европској унији.

И из тог разлога, нећу бити песимиста по овом питању. И даље сам оптимиста да све то има смисла, да можемо ово да урадимо.

Али мислим да људи треба да имају много оптимистичнији поглед на ствари, да разумеју логику и да то ураде, а то укључује и људе у Приштини.

"И инвестиције у најсавременије технологије су део америчко-српских односа"

Па, волео бих да будем оптимиста, али постоји још једна ствар. У односу на 1999, 2024. је будућност од 25 година, а људи у Србији не мисле да су поштено награђени за сву сарадњу и тешке компромисе које су направили да би постигли мир и да би са остварили добре односе, рецимо, са Сједињеним Државама, јер разговарам са амбасадором Сједињених Држава. Рекли сте да имате сјајне, да НАТО има одличне односе са Србијом. Па да ли се слажете да Србија није баш добро награђена за све што је урадила?

- Ох, мислим да има смисла, свакако у Србији, али ово није једина земља на Балкану, али свакако постоји политика незадовољства. Мислим, идеја да се према Србији нисмо довољно добро односили.

Желео бих, међутим, да истакнем да бисте те године, пре 25 година, били под тешким притиском да пронађете америчку инвестицију у Србији.

А данас су САД инвестирале не само у разне фабрике, већ и у неке од најсавременијих технологија које имамо. И та технологија је део америчко-српских односа.

Разлог зашто су САД највећи српски трговински партнер у сервисима јесте чињеница да овде имамо високотехнолошке компаније које запошљавају младе Србе, од којих многи нису ни рођени током догађаја о којима говоримо.

А ипак су сјајни радници великих америчких компанија. Волео бих да видим више оваквих инвестиција.

То је велики део мог посла, да привучем инвеститоре. И, морам да кажем, разговарати са америчким инвеститорима данас о Србији није разговор о 1999.

То је разговор о томе како видимо Србију у будућности. Да ли ће Србија, по нашем мишљењу, постати чланица Европске уније? Који су проблеми са којима се Србија суочава? Који су проблеми? Које су могућности? То су разговори које водимо.

А ти разговори, могу вам рећи, 1999. године нисам могао да предвидим да ћемо имати такав економски однос. А ипак га имамо и урадићемо више.

Какав је ваш став у тим разговорима? Шта кажете?

- Кажем што и Вама. Не дајем различите одговоре различитим људима. Мислим да Србија има добру будућност. Мислим да Србија има талентовану радну снагу. Мислим да Србија има економију која иде напред. Србија има проблема. Сви знамо који су проблеми.

Али мислим да је можда један од највећих проблема које Србија има... мислим, пре свега, да постоји велики понос у Србији какав би и требало да буде, али постоји и доза песимизма да тај понос неће бити у складу са достигнућима.

А ипак верујем да је ово земља која може бити веома успешна.

Да ли Србија с времена на време треба да погледа свој бренд? Знате, ако погледате младе Американце, ако одете у Сједињене Државе, питате их за Србију, прво што вам

падне на памет је кошарка. И шта је лоше у томе?

Мислим, то је сјајна ствар. Још једна ствар која се појављује је, да, то је земља која производи много ових технолошких производа за америчке компаније. То је одлична визит карта. Мислим да ће тога бити више у будућности.

Да не говоримо, наравно, о успону Србије у свету тениса. Тако да мислим да има много позитивних ствари које можемо да видимо у будућности у Србији.

Србија мора да реши неке енергетске проблеме и опет имамо америчке компаније које се тиме баве. Имамо америчке компаније које се баве соларом, ветром, и то у великој мери, иначе, али и потенцијалом да се баве неким од хидроелектрана у Србији.

Дакле, има много позитивних ствари и хајде да се фокусирамо на то. И не кажем да су проблеми мали, али не треба да правим споменике проблемима овде.

Проблеми имају тенденцију да се намећу сами за себе. Не морате им помагати да се намећу. Сви знамо шта су они и мислим да можемо да их пребродимо ако се фокусирамо на могућности.

Да, али морамо да решимо проблеме. Ви се слажете са тим? Неки од њих чекају већ 25 година, неки више од једног века.

- Не сумњам да, знате, узгред, и ми имамо свој део политичких проблема. Али, знате, имате ова питања, морате постићи више консензуса међу различитим политичким опцијама.

Ови проблеми нису лаки за решавање. Није на мени да дајем савете. Имамо своје проблеме о којима треба да размишљамо. Али мислим да Србија може да реши ова питања.

Ко је следећи члан НАТО-а

На Твитер налогу амбасаде сте недавно, не ви, него Твитер, ко год да управља Твитером, одговорили на питање ко је следећи у НАТО-у после Шведске? А одговор је био, надамо се, Србија.

- Чекајте, чекајте, чекајте. Не сећам се тог одговора.

Ја сам то видео. Писало је, надамо се, и поред је била застава Србије. Дакле, нема везе...

- Па нисмо рекли, надамо се. Мислим да смо рекли, а ја нисам писао на Твитеру, и хвала вам што сте приметили да уопште не користим много друштвених медија. Али мислим да смо рекли нешто попут, имамо идеју.

Да, имамо идеју. Извињавам се. Моја грешка. Али НАТО је мање популаран у Србији од Хашког трибунала. Дакле, шта грешите у покушају да освојите душу и разум српског народа?

- Знате, кад год не постижете резултате које бисте желели да видите, боље је да вам други људи кажу, пре свега, не постижете резултате, и друго, зашто не постижете резултате.

Верујем да НАТО, знате, не говорим о данас, и, знате, ово је очигледно на Србији да одлучи, али, можда је после 25 година добро време да се погледа шта је најбоље да чува безбедност у будућности. Да ли треба да покуша да буде сама?

Сада Србија води политику војне неутралности и желим да буде јасно, ми ту политику

апсолутно поштујемо. Али Срби могу у једном тренутку доћи до другачијег закључка.

На пример, Шведска је водила политику неутралности. То је трајало 200 година. Направили су промену. Тако да мислим да је некако на Србији да одлучи шта жели да ради.

Свакако да разумем проблем односа према НАТО. Ја то разумем. Најбоље што могу да урадим је да будем отворен колико могу и пре свега да схватим да постоји још један наратив о овом питању.

Али да ли Србија у неком тренутку треба да буде део колективне одбране? То ће бити на Србији да одлучи.

Када кажете да имамо идеју...

- Да ли се враћате на наш твит?

Не, само сам хтео да питам шта мислите о самој Србији? Поменули сте да Србија треба да буде у Европској унији, али то се не дешава и ми не...

- Још.

Па, мислим, то се не дешава 25 година.

- Да разумем.

"Још" може бити веома дуг период.

- "Још" може бити дуг период. Али знате шта се дешава ове године, у протеклих неколико месеци, је овај план раста за Балкан, Западно-балканска шесторка.

Србија има реалну шансу да ускоро уђе у тај план раста. Ово ће зависити од много фактора. И то би Србији било од велике помоћи.

Знате, када сте у Европској унији и они траже друге начине да то ураде.

Када сте у Европској унији, видели смо да су земљама које су имале стагнирајући приход приходи порасли, порастао је доходак по глави становника.

И зато мислим да је Србија веома фокусирана на ово и мислим да се такве ствари могу десити.

Што се тиче НАТО-а, то ће бити питање шта Србија жели да уради. Да ли жели да задржи војну неутралност? Има право да ради шта хоће. Или ће осећати да може боље да заштити одбрану тако што ће бити део шире структуре, стандардизујући опрему, на пример, у широј структури?

Опет, све су то питања за Србију. Оно што желим да људи схвате јесте да смо спремни да радимо са Србијом без обзира на њен избор. Верујемо да имате веома добру војску и желели бисмо да радимо са вашом војском. Али да ли желите да радите са нама, то ће бити ваш избор.

Али рекли сте да већ радимо прилично...

- Да, да. У ствари, има много и много ствари које радимо у области вежбања, посета, знате, Национална гарда Охаја.

Знате да Сједињене Државе имају 50 националних гарди. Сви га имају, чак и Хаваји и Аљаска имају Националну гарду.

Национална гарда Охаја је једна од најбољих у земљи и мислим да смо веома срећни што су они чести посетиоци Србије.

Па како ви, како Сједињене Државе могу помоћи Србији да брже крене ка Европској унији?

- Мислим да Европској унији треба да донекле пренесемо поруку да подржавамо тежње Србије. И мислим да треба да будемо јасни око тога.

И трудио сам се да будем врло јасан, посебно европским колегама, био сам у Бриселу у ствари, да причам о Србији.

Знате, ово је држава која није усред ничега. Ово је држава усред Европе. И када разговарате са људима овде, када питате људе о њиховој деци, где раде лети, где на јесен иду на колеџ, или универзитет, често је одговор у САД или негде у западној Европи.

Дакле, ја Србију видим врло јасно као европску земљу. Знам сложеност овог питања услова за улазак у Европу, ова питања, на пример, усклађивање, проблем који Србија има због питања санкција.

Разумем да су то тешка питања, али ми смо спремни да разговарамо и да помогнемо у случају Србије и да заиста покажемо позитиван приступ аспирацијама Србије.

Да ли сте ово радили раније или је ово нова политика?

- Са Србијом?

Да.

- Не могу да говорим о томе шта се раније дешавало, али ја...

Ви сигурно знате нешто о томе.

- Знам нешто о томе.

Оно што ја заправо питам је да ли је то нешто ново у америчкој политици, та упорност, та идеја да се помогне Србији да брже уђе у Европску унију?

- Мислим да је ово било прилично јасно у недавним америчким администрацијама да бисмо желели да се остваре аспирације Србије, тако да да, мислим да је ово превазишло само мој мандат, на пример. Мислим да је мој претходник снажно осећао ово, и претходник мог претходника.

Мислим да смо ово радили, и мислим да ћемо то наставити да радимо. Мислим, урадићемо то онолико колико Србија жели да буде у Европској унији. Не кажемо да треба да се придружите Европској унији. То је на Србији.

И једна ствар коју веома поштујем је да људима не говорите каква је њихова будућност. Чак и кад се ради о сопственој породици, не говориш људима каква треба да им буде

будућност.

Тако да веома поштујем историју, сложеност, тешку историју. И тако ће на крају бити на Србији да одлучи. Имам мишљење, као што тај твит сугерише.

Знате, ја мислим да Србија треба, она је на Западу, у центру је Европе. Мислим да би требало да буде у структурама, али опет, на вама је.

Говорећи о историји, мислим, многи људи у Србији верују да Сједињене Државе немају поузданијег партнера у овом делу света од Србије. И у исто време, они мисле да нисмо добили исту емоцију од Сједињених Држава у прошлости, па чак ни сада. Дакле, хоћете ли се томе супротставити или признати?

- Знате, оно што могу само да вам кажем је да сам веома свестан да та перцепција код Срба, та перцепција свакако постоји, идеја да је Србија урадила ствари и да нема довољно заслуга. Разумем ту перцепцију. И све што могу да кажем...

Посебно учињене ствари за Сједињене Државе, мислим, кад сте прави пријатељ Сједињених Држава више од једног века.

- Србија је урадила много за САД. Трудим се да урадим много за Србију, али мислим да је то добар однос. Али свакако разумем фрустрацију људи, перцепцију коју имају да Сједињене Државе нису учиниле више. Нисам овде да најављујем у вашем програму ствари које ћемо урадити.

Што да не?

- Одличан је програм, али радије дајем најаве те врсте приватно и више на неформалној основи. Али размишљам о много тога. Желим да вас уверим у то. И то је нешто што верујем да морамо да покажемо ствари више. И само ме пустите да наставим да радим

на томе. То је незавршен посао.

О америчким улагањима у некретнине

Да завршим, када сте говорили о америчким улагањима у Србију, нисте поменули некретнине.

- Добро, шта да кажем о некретнинама? Не знам много.

Постоји велика прича тренутно о... извесном пројекту.

- Ох, ох, да. Добро, колико сам разумео, они немају потписан уговор, тако да нећу да причам о преговорима о некретнинама.

Хоћете да кажете да то не иде преко амбасаде?

- Не бавим се овим питањем. Стварно не. У амбасади се трудимо да помогнемо свим могућим компанијама. Није ми познато да су нам се они обраћали.

Господине амбасадоре, хвала вам што сте били у Таковској 10.

- Било ми је задовољство као и увек. Хвала вам.

(PTC)